

H. M. Kongen talte igaar fra London og uttalte sin takk for den oppmerksomhet, som blev vist ham paa 70-årsdagen. Kongen rettet uttrykkelig sin takk til hjemmefronten, denne front, som hadde dannet sig selv under verdens beundring. Kongen bad om at kampen her hjemme for et fritt og selvstendig Norge blev fortsatt i det stille, og at man avholdt sig fra ubesindige aksjoner som bare kunne fremkalle repressalier fra tyskernes side. Kongen bad om at ingen maatte tape motet; det blev kjempet utrettelig for oss. Talen blev innledet med Kongesangen og etter talen spiltes Ja vi elsker, innsunget av et over 1000-stemmig kor fra det norske Amerika.

I senere sendinger fra London er Kongens tale blitt gjentatt sammen med statsminister Nygaardsvolds appell til det norske folk om aa vise sindighet, slik at alle avholder sig fra enhver handling, som ikke tjener nogen hensikt, men bare bringer andre mennesker i fare. Herunder uttalte Nygaardsvold sin sympati med dem, hvis nerver kunde være spendt til bristepunktet, men han mente at han hadde alle fornuftige og retttenkende nordmenn med sig naar han tok avstand fra ubesindige enkeltmannsaksjoner.

Grunnen til at Kongen og hans menn i London nu retter disse advarsler til det norske folk, maa sikkert være at de er redd for uroligheter i forbindelse med quislingenes saakalte riksmøte og de følger dette møte kan faa i form av nye overgrep

v v v
Østfronten. - I Stalingrad har det vært kjempet uavbrutt i gatene. Angrep og motangrep har vekslet uten at tyskerne har vunnet stort mere terreng enn de kan bruke til gravplass for sine falne. Tyskerne har bombardert byen med mellemdistanse-skyts og langtrekkende kanoner, med sine fly har de jevnet en rekke av kvartaler med jorden, med svære tankangrep har de forsøkt aa støte gjennom det russiske barrikadesystem. Under disse svære angrep har jorden rystet uavlatelig, og det har vært et slikt brak av skyting og eksplosjoner, at det har vært umulig å skjelne de enkelte kanonskudd og maskingeværenes skuddseri-

er, idet drønn og eksplosjoner har gaatt i ett. Allikevel fungerer byens strømforsyning og en rekke fabrikker er igang. Bystyret, det lokale sovjet, har opslaatt sitt kontor i en kjeller, i hvis ene hjørne det røde flagg staar som byen vant for sin innsats under revolusjonskrigen. - De daglige tyske tap anslaaes til 1500 mann, og kampene peagaar nu paa 57de dagen. Ifølge de siste meldinger forsøker tyskerne aa bryte sig frem over hovedveien, som fører fra vest gjennom byen til Volga. Men russerne holder derimot en rekke stillinger, de i de siste dager har gjenerobret utenfor byen. Baater, som tidligere gikk med frukt opover Volga, fører nu frem ammunisjon, og ferjene over Volga bringer frem forsterkninger og materiell, og tar saarede med sig tilbake. - Ifølge gjentatte forlydender fra nøytrale hovedsteder skal det være opstaatt uoverensstemmelser mellom Hitler og von Bock. Oprinnelig skulde von Bock ha ønsket aa konsentrere alle til raadighet staaende styrker om erobringen av Stalingrad, men Hitler vilde at felttoget i Kaukasus straks skulde innledes. Tilslutt gav Hitler von Bock en kortere frist for aa fullføre inntagelsen av Stalingrad, men von Bock greide ikke aa fullføre opgaven. For en 10-12 dager siden blev von Bock avskjediget. Man mener at Hitler, likesom da han ikke greide aa innta Moskva ifjor høst, har trengt en syndebock. Situasjonen i Stalingrad karakteriseres idag som i det vesentlige uforandret. Heller ikke paa Østfrontens andre avsnitt har tyskerne hatt lykken med sig. Terekdalen i Kaukasus er blitt den rene dødsfelle for tyskerne. De har her sett tre av sine armerte divisjoner bli oprevet og tilintetgjort. Ved Mostok motstaar russerne fremdeles alle tyske angrep. Det har heller ikke lykkes tyskerne aa trenge sørover fra Novorossisk. Russerne behersker fremdeles Svartehavet ved hjelp av sin flaaete, som har hovedstasjon i Batum. Tyskerne og deres allierte er tvunget til aa innskrenke sig til kysttrafikk over kortere distanser. Forøvrig er russerne herrer over situasjonen fra Karelen til Voronesj. Alle tyske forsøk paa aa tilbakeerob-

re de senere russiske landevinninger er slaatt tilbake. Sydøst for Leningrad foregaar det haarde kamper. Ved Ilmensjøen angriper russerne med artilleri, infanteri og tanks. Fra Briansk meldes det om store tyske tap med rikt bytte for russerne. Det er tydelig at tyskerne gaar sin annen russiske krigsvinter imøte med ethvert begrunnet haap om endelig seier fullstendig tilintetgjort.

v v v

Fra okkupert omraade. - I Frankrike er 116 gisler henrettet som represalier for et attentat paa noen tyske soldater hvorunder én tysker blev drept og flere saaret. Siste helg blev 5000 arrestasjoner foretatt i Paris; efter en senere melding skal 4000 rumenske jøder ogsaa være arrestert og deportert til ukjent bestemmelsessted. - Lavals forordning om tvungen arbeidstjeneste for franske menn og kvinner i Tyskland, har vakt slik forbitring, at forordningen i betydelig grad har maattet modifiseres. Det heter ikke nu lengere at arbeiderne skal tvinges, men bare at de skal anmodes om aa ta arbeide i Tyskland. Av de forholdsvis faa franske arbeidere, som allerede tidligere har meldt sig til arbeide i Tyskland, var en flershet folk som enda ikke hadde sine franske papirer i orden, eller det var folk, som paa grunn av uheldige egenskaper ikke saa lett kunde faa arbeide i hjemlandet. Dessuten var det en del kriminelt belastede individer. - I Luxemburg forsøker tyskerne aa møte befolkningens motstand med forskjellige tvangsforanstaltninger. Familier, som har staatt steilt imot tyskerne, blir nu berøvet sine barn, idet det heter at de ikke er egnet til aa forestaa barneopdragelse. Barna skal anbringes i Hitler-Jugends leirer i Tyskland. - I Slovakia er meget over hundre gisler henrettet i den siste tid, og over 100.000 slovakere er deportert. Dette har skjedd for aa dempe den ulmende uro i landet, hvoriggjennem viktige kommunikasjonslinier fører til fronten i Serbia og Balkanlandene.

v v v

Tysklands forbundsfeller føler stadig krigens byrder mere trykkende. I Ungarn, Romania og Bulgaria brer misnøien sig eftersom dagene gaar uten nogen avgjørelse i øst. Mest nedslaaende virker det at tyskerne ikke greier aa erobre Stalingrad.

Man maa huske paa at disse tre land alle hadde territoriale krav til hverandre, men at tyskerne tvang dem til aa glemme innbyrdes uenighet mot løfter om kompensasjon i de erobrede deler av Russland. Med krigens utvikling nu i sommer svinner haapet om landevinninger i Russland, hvor kriggen har kostet særlig Ungarn og Romania meget blod.

v v v

Den finske minister i Washington har erklært at Finland ønsker aa slutte krigen saa snart Finnlands sikkerhet er garantert. Det er mulig at denne erklæring kan danne grunnlag for nye forhandlinger mellom Russland og Finland. Men spørsmålet om fred kan etableres mellom de to lander meget vanskelig. Forrige gang forhandlinger blev ført med U.S.A.s utenriksminister Cordell Hull som medlemmann, blev de bragt til ophør ved en erklæring i den finske radio av en talsmann for Finnlands regjering. Denne erklærte at U.S.A. forsøkte aa øve press paa Finland for aa faa det til aa slutte krigen - en erklæring som sikkert skyldtes tysk paatrykk. I tilfelle av at en overenskomst kommer istand mellom Finland og Russland, maa Finland - saavidt vi kan skjønne - kunne stille tilstrekkelige garantier i det minste for absolutt nøytralitet i tilfelle av en russisk eller alliert invasjon i landet om dette fortsatt holdes okkupert av tyskerne. Men en slik politikk fra Finnlands side vil lett stille det i et fiendtlig forhold til Tyskland. Det første tyskerne vil kreve i tilfelle av en finsk-russisk fred eller vaapenstilstand, vil være avvepning av den finske hær, og dernest er det trolig at de vil forsøke aa faa oprettet en quisling-regjering. Den situasjon som herunder vilde opstaa, kunde neppe tenkes aa forløpe fredelig. Saa meget tør vi imidlertid si om den finske situasjon som at sterke indre motsetninger gjør sig gjeldende, og at det antityske parti er blitt styrket i samme mon som den tyske krigsfront er svekket.

v v v

Den finske avis "Social Demokrati" har opsummert de siste par aars viktigste begivenheter i krigssituasjonen. 1. Ankomsten av amerikanske soldater og krigsfartøier til Storbritannia. 2. Den britiske og amerikanske oprustning i luften som har sikret de allierte herredømmet over Kanalen og Vest-Europa. 3. Den endeløse krig

paa østfronten. 4. Tyskernes og italienernes fiasko naar det gjelder aa trenge frem til Suez. 5. Tyskernes store tap ved Volga og i Kaukasus. 6. Den amerikanske skibsbygning, som fjerner enhver uro blant de allierte for resultatet av ubaatkrigen.

v v v

H. M. Kongen og Kronprinsen har avlagt et besøk hos de norske flyvere efter raidet paa Dieppe. Kongen utdelte det norske krigskors til tre officerer av majors grad for deres innsats ved denne og tidligere anledninger.

v v v

Britisk bombing. - Flyfotografier optatt efter storangrepene paa Düsseldorf og Karlsruhe er gjengitt i avisene i England. I Düsseldorf er nærmere 2000 maal bebyggelse lagt øde. Kvartal efter kvartal ligger i ruiner, verksteder og lagerbygninger er rasert, og husene staar uten tak og vinduer. Av den nye jernbanestasjonen staar ikke stort mere enn taarnet igjen. I Karlsruhe er 1 kvadratkilometer bebyggelse herjet og brent. Blant de ødelagte fabrikker er det en for fremstilling av elektromotorer og Michelin tyske gummifabrikk, som lager bildekker for arméen. Hovedjernbanestasjonen er ogsaa ødelagt. Dette er for en vesentlig del resultatet av de nye britiske 4-tons bomber. Naar en slipper en slik 4-tons bombe, forteller en pilot, virker vektlettelsen saa sterkt som om det skulde ha eksplodert en svær granat like under flyet. - Senere angrep med tunge britiske bombefly har bl. a. hatt München som hovedmaal. Avstanden hit fra London er ca. 1800 km, den samme som til Berlin. Dette var det 10de store angrep i september. Maal i Saardalen er ogsaa bombet. Likeledes har ubaatverfteen i Flensburg vært utsatt for et kraftig britisk flyangrep med svære bombefly. Britiske bombefly har ogsaa lagt miner i fiendtlige farvann. Jagerfly har rettet konsentrerte angrep mot kommunikasjoner i besatt Frankrike. Og fly av kystkommandoen har angrepet fiendtlig skibsfart utenfor Holland og andre steder. I Biscaya har britiske fly, et av dem med polsk besetning, alvorlig skadet og antagelig senket 3 tyske og 1 italiensk ubaat paa samme dag. Fra den ene av ubaatene steg røk og flammer op ved taarnet, den andre forsvant i dy-

pet, efterlatende svære luftbobler, og fra den italienske ubaaten saa en mannskaper legge paa svømm.

v v v

Den nye britiske Spitfire-jager er utstyrt med 4 20 mm kulespruter, hvis projectiler samler sig i maal i en avstand av 640 meter.

v v v

Chefen for det amerikanske luftvaapen i Storbritannia uttaler sig meget forhaapningsfullt med hensyn til de forenede nasjoners luftvaapen og deres avgjørende betydning for den endelige seier. - Vi for vaar del tør spaa at man vil se en uhørt utvikling av luftvaapnets makt og anvendelighet. Det var tyskerne som gikk foran i luftvaapnets utvikling, men de er allerede sakkert langt akterut. Sett mot en bakgrunn av flyproduksjonen i de forskjellige land er dette en kjennsgjening, selv om den enda bare har vist sig antydningvis i krigsførselen. Tyskerne bygget op et spesialisert luftvaapen, som skulde være tilstrekkelig til aa mestre de opgaver man dengang regnet med. Men britene og amerikanerne har ikke lagt an paa aa skape et ensidig spesialisert flyvaapen, men et flyvaapen saa alsidig variert og av saa høi kvalitet, at det vil være overlegent under enhver situasjon, som kan tenkes aa opstaa.

v v v

Egypt. - Operasjonene har innskrenket sig til artilleridueller og patruljevirkosomhet. De allierte tropper hevder sig særlig godt i nattpatruljetjenesten, som ikke synes aa ligge for tyskerne. En mere omfattende britisk ørkenpatrulje har trent 800 km inn bak fiendens linier. Paa en flyplass har de ødelagt eller alvorlig skadet 30 aksefly, og dessuten har de nedskutt flere aksefly, som vilde hindre deres operasjoner. Dette var ved Bengazi. For en kortere tid okkuperte de en oase, og bragte fiendtlige ammunisjonsmagasiner til aa eksplodere ved artilleriild. - Av de 100 dager Tobruk har vært besatt av aksetropper, er byen blitt bombet 95 netter. Over 4000 tons bomber er kastet mot malet. Siden juni er 40 aksekip senket i Middelhavet. De utgjorde tilsammen 60.000 tons.

v v v

Hovedstaden paa Madagaskar er nu besatt av tropper fra øst- og Vest-Afrika samt Storbritannia. Engelskmenne erklærer at den franske suverenitet over øia skal respekteres, og det

franske flagg vaier fremdeles over alle offentlige bygninger. Den franske Vichy-guvernør paa øia har trukket sig sydover op i fjellene med de tropper, som enda følger ham. Under britenes inntog i hovedstaden blev de mottatt med ovasjoner fra befolkningen.

v v v

Den britiske flaateminister Alexander meddeler offentlig, at den britiske flaae siden uttrekningen fra Frankrike - da britene en tid maatte overta vaktholdet tilsjøss alene - har greid aa erstatte alle tap ved nybygninger. Storbritannia har like mange slagskip, hangarskip og kryssere idag som for 2 1/4 aar siden, og det har flere destroyere, og der til en stor tilvekst av korvetter til konvoytjeneste og ubaatjakt.

v v v

I Østen er situasjonen vesentlig uforandret til tross for alle japanernes anstrengelser. Under et fornyet japansk forsøk paa landsetninger paa Salomonøiene, blev 1 japansk krysser rammet av en torpedo, 1 med bomber. Flaaten trakk sig tilbake, og under forfølgelsen blev antagelig 2 japanske slagskip skadet. Amerikanerne har utført et angrep paa den japanske base Kiska paa Aleuterne hvorunder 500 japanere blev drept eller saaret, og japansk tonnasje blev ødelagt. Ved Buna paa New Guinea blev den japanske landgangsflaae, bestaaende av mindre, saapne fartøier, totalt ødelagt. I Milne Bay er oprydningen fullført og de siste spredte japanske avdelinger utslettet. En intens luftoffensiv har foregaat mot japanske forsyninger og forbindelseslinier paa New Guinea. Lagerhus, broer veier o.s.v. er blitt bombardert dag og natt. Paa øia Timor fortsetter en australsk guerilla-avdeling sine operasjoner mot de japanske besettestropper. Australierne har sitt kvarter i fjellene i 9000 fots høide, hvor de er vel forsynet med mat, kaffe og tobakk. De oprinnelig 4000 mann sterke japanske besettestropper er tilføiet større tap av australierne, som bl. a. et sted la et bakhold og drepte 300 japanere.

v v v

Paa marineverftet i Washington er det under leie- og laanelovens bestemmelser overført en amerikansk ubaatjager til det norske flagg. President Roosevelt talte for anled-

ningen, og kronprinsesse Märtha var tilstede og svarte. Presidenten formet sin tale som en varm hyldest til Norge. Han uttalte bl. a., at hvis nogen ytret tvil om at krigen var nødvendig, pleide han aa si, se paa Norge. Norge var et freidselskende land, som bare hadde ønsket aa holde sig utenfor krigen, men var blitt overfalt. Hvis nogen tvilte paa demokratiens seiersvilje, pleide han ogsaa aa si, se paa Norge. Han pekte paa den norske hjemmefronts styrke og det bidrag den norske handelsflaae yder de alliertes sak, enda den har mistet 200 skip, og 1300 sjøfolk har satt livet inn. Hvis nogen tvilte paa demokratiens endelige seir, sa han se paa Norge. Nordmennene ødela 1/3 av den tyske invasionsflaae, og deres egen orlogsflaae er nu nr. 4 i rekken av de allierte nasjoners. Norske krigsfartøier gjør sin innsats fra Nordsjøen til Det indiske hav. Norge, paa samme tid overvunnet og uovervinnelig, sa presidenten. Etter at det amerikanske flagg var firt, blev det norske flagg heist paa jageren under kommando av løytnant Lund, som gav fartøiet navn "Kong Haakon 7".

v v v

For aa hindre tyskerne og quislingenes planer i forbindelse med det strandede riksting, har masseutmeldelser funnet sted av Norges Industriforbund og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon. Over 200.000 arbeidere har meldt sig ut. I den anledning bringer 6 mill. arbeidere i Amerika sin hilsen til norske kamerater. Man hadde ment at Quislings plan var aa etablere et tilsynelatende lovlig riksting eller storting, for med det i ryggen aa slutte fred med tyskerne. Derefter kunde tanke være aa mobilisere nordmennene til aktiv innsats i krigen. Foreløpig har tyskerne maattet nøie sig med aa kreve 3000 medlemmer av NS, eller halvparten av partiets vaapenføre menn, kalt under vaapen.

v v v

Den danske legion "Frikorps Danmark" er kommet paa hjemlov til det land de har forraadt. Samtidig har tyskerne agenter i Danmark satt igang en virkningsløs propaganda for aa rekruttere korpset. Danskerne har besvart propagandaen med følgende vits: Meld Dem straks, De kan endnu naa at komme med i det store Tilbagetog i Russland.

v v v

Fredag 2. oktober

1942.

Russland. - For en uke siden var Stalingrads stilling sterkere enn den hadde vært paa mange dager. Ingen vesentlige forskyvninger hadde funnet sted. Russerne utførte heldige motangrep. Situasjonen ved fronten var saa innviklet, at de tyske fly ikke kunde gripe direkte inn i kampen. 1 million tyskere var samlet ved byen og de nærliggende frontavsnitt. Timosjenko fortsatte sitt fremstøt i marken nordvest for byen, og det lyktes ham aa avskjære viktige tyske forbindelseslinier. Men ellers har hverken det de forsøk paa aa drive den tyske flanke tilbake, eller det tilsvarende forsøk sør for byen, hatt større innflytelse paa tingenes utvikling. Paa angrepets 60de dag, den 28de sept., fortsatte kampene med uforminskraft; nordvest for byen holdt russerne sine erobrede stillinger, sør for byen gikk de angrepsvis til verks. De tyske tap i løpet av 30 dager blev anslaaet til 200.000 mann. Tyske reserver blev stadig ført frem med fly. Det russiske forsvars styrke ligger i artilleriet, hvormed de tar de fremrykkende tyske tankkolonner under en tilintetgjørende kryssild. Tyskerne paa sin side er overlegne i luften, hvor deres styrke settes til 1000 fly. Under sine siste fremstøt har tyskerne satt alt inn. Fem angrep mot fabrikkstrøkene i byens nordvestre utkant blev igaar kastet tilbake, men ved et sjette angrep satte tyskerne sig fast i sine fremkutte stillinger. Angrepet blev innledet med et artilleribombardement, hvorunder tyskerne lot 3000 granater regne over et område paa 1.5 km. Derefter rykket de frem under en "paraply" av aeroplaner. Hvor meget av byen tyskerne har erobret, vites ikke; men ett av sine viktigste maal, aa naa frem til Volga, har de enda ikke naadd. Under kampene om Stalingrad naa det søndres mellom forskjellige frontavsnitt, idet bybebyggelsen strekker sig i stor lengde langs Volga. Men det er meget vanskelig aa danne sig et bilde av situasjonen etter meldingene, som aldri angir nøyaktig de omraader, som tapes og holdes. I de siste 24 timer er situasjonen forverret. De tyske tap ved

Stalingrad settes til 80.000 mann pr. uke for de siste ukers vedkommende. Av dette er det klart, at slaget har bragt tyskerne et alvorlig nederlag, selv om de vil kalle den endelige inntagelse av byen for en seier. Kan hende den dag vil komme, da Hitler gjerne ofrer en strategisk stilling av Stalingrads betydning, om han derved hadde kunnet vinne tilbake de soldater og det materielle, som byens inntagelse har kostet og enda vil koste ham. Men for Hitler er det ingen vei tilbake og bare en vei frem - veien til det endelige store nederlag. Mens verdenshistoriens største slag paagaar ved Stalingrad fortsetter kampene uavbrutt ved østfrontens andre avsnitt. Ved Grozny rykker tyskerne langsomt frem, men det er en fremgang, som ligger langt tilbake for planen. Om faa uker vil pass og fjelloverganger bli ufarbare. Ved Novorossisk har russerne tilføid romanske tropper store tap og erobret viktige høider. Ved Voronej fortsetter det russiske press mot de tyske linier. Og ved Rsjef har russerne tatt offensiven og erobret en rekke landsbyer og en strategisk høide. Dette har skjedd ved at de har brutt igjennem forsvarslinier, som det hadde tatt tyskerne mange maaneder aa bygge op. Ved Stalingrad fortsetter ogsaa det russiske press.

v v v

Efter en 9 dagers pause fortsetter den britiske bombing av maal i Tyskland. Flensburgs ubaatverfter har vært utsatt for et kraftig angrep. 17 britiske bombefly gikk tapt. Kemiske fabrikker og olieraffinerier i Holland er ogsaa angrepet av britiske fly, som opererte enkeltvis. Alle disse fly vendte tilbake til sine baser.

v v v

Amerikanerne har i september bygget 90 handelskip, eller 3 skip pr. dag. De utgjør tilsammen 1 mill. tonn. I de forløpne 12 maaneder har amerikanske verfter levert 428 skip paa tilsammen 5 1/2 mill. tonn. Iaar vil amerikanerne bygge 8 mill. tonn. Til neste aar vil de levere 4 skip o. dagen, eller nærmere 15 mill. tonn. Som det før er meddelt, erstatter den amerikanske skibsbygging alene alle